

חיסון המורים מגלגל לפתחה של המערכת הזדמנות

פז

אחרי חיסון האוכלוסייה המבוגרת, חיסון עובדי ההוראה צריך להימצא בראש סדר העדיפויות של מבצע החיסונים. הסיבה לכך לא טמונה רק בעתיד התלמידים אלא גם בתזמון שנוצר לנוכח האבטלה הגואה

"בשונה מרבות ממדינות אירופה, ישראל בחרה להשאיר את מרבית התלמידים והמורים בבית לתקופות ארוכות"

אורך דניאלי

פורסם ב-20.01.21

כן, כולנו יודעים לדקלם עד כמה חשובה העבודה של המורים. אך בפועל, במהלך השנה האחרונה, התייחסנו אליהם בעיקר כמו בייביסיטרים שתפקידם לאפשר להורים לצאת לעבוד. כדי להבין, או להיזכר מחדש, עד כמה עבודתה של מערכת החינוך חיונית וחשובה, כדאי לחזור אל מחקר, ובדגש על זה שנעשה בעשור האחרון.

"התגלית" הראשונה על חשיבות המורים, כמו הרבה תגליות מדעיות אחרות, התרחשה בטעות. ב-1985 ניסתה קבוצה של חוקרים אמריקאים לענות על השאלה מה יקרה להישגי התלמידים אם מדינת טנסי תקטין את הכיתות. כדי לבדוק את העניין הם חילקו באקראי גם את התלמידים וגם את המורים, כך שכמחצית התמיינו באקראי לכיתות גדולות (24 תלמידים) ומחצית לכיתות קטנות (16 תלמידים). הניסוי נמשך כארבע שנים, עד 1989. הוא החל כשהילדים הוא בגן חובה ונמשך עד כיתה ג'.

25 שנה חלפו, וקבוצה של כלכלנים בהובלת ראג' צ'טי מאוניברסיטת הרווארד החליטה לבדוק היכן אותם ילדים נמצאים. התוצאות היו מעט מאכזבות. אכן, נמצא כי תלמידי הכיתות הקטנות מחזיקים בסבירות גבוהה יותר גם בתואר אקדמי, אך לא נמצאה ראייה לכך שגם הכנסתם גבוהה יותר. צ'טי ושותפיו החליטו לערוך בדיקה נוספת והפעם בחנו את השפעת המורים, שכאמור הושמו גם הם לכיתות באופן אקראי. כאן, התוצאות היו מדהימות: נמצא כי מי שקיבל בגן חובה גננת בעלת יותר מעשר שנות ניסיון, הרוויח לימים יותר מאלף דולר בשנה מאלו שקיבלו גננת עם פחות ניסיון - גידול של 6% בשכר.

מאז החל שטף של מחקרים שהראו בעוד ועוד היבטים כמה משמעותית השפעתו של המורה על עתיד הילדים. גם צ'טי ושותפיו נדרשו שוב לעניין: הפעם הם בדקו יותר ממיליון תלמידים והראו שגם בגילאי בית הספר היסודי וחטיבת הביניים, מורה טוב ומנוסה במתמטיקה או אנגלית, אפילו למשך שנה אחת בלבד, מעלה את השכר בעתיד בצורה משמעותית. לכך נוספו מחקרים שהראו כי מורים טובים משפרים את הריכוז, את היכולות החברתיות, מורידים פשיעה ועוד.

מאז פרוץ הקורונה בחרה מדינת ישראל להשאיר את מרבית תלמידיה ומוריה בבית לתקופות ארוכות. בזמן שבמדינות רבות באירופה סגרו את המשק כדי לאפשר את פתיחת מוסדות החינוך, בישראל פעלו הפוך: בתי הספר היו סגורים גם בזמן שחלק גדול מהמסחר היה פתוח. כפי שכתבתי בפוסט קודם, את הנזק לתלמידים

ולאי השוויון עוד נראה שנים קדימה. לצד זאת, קיים גם נזק למורים עצמם: מחקר חדש שנערך ביוון מצביע על כך שיכולת ההוראה נשחקת כשמורים נמצאים זמן רב מחוץ לכיתות. החוקרים הראו זאת באמצעות ניסוי טבעי, שבו מורים נותרו באקראי ללא כיתה ללמד, את מה שהשתקף בציונים נמוכים יותר של התלמידים שלהם בשנה שלאחר מכן.

לכן, עובדי ההוראה נמצאים בראש סדר העדיפויות של מבצע החיסונים. ישראל הצליחה לחסן בצורה מרשימה את רוב האוכלוסייה המבוגרת, ולכן אפשר להתחיל לתעדף ולהמשיך מכאן הלאה לפי תחומי עיסוק, וכפועל יוצא מכך להתחיל בעובדים הכי חיוניים שרק במחזל לא מוגדרים חיוניים - מורים, מורות, גננים, גננות וצוותי הסיוע. למרות העיכובים והנזיפה המיותרת שספגו ראש העיר תל אביב ומנכ"ל בית החולים איכילוב על מבצע החיסון העצמאי שהובילו בעיר לעובדי ההוראה, נראה שמשרד הבריאות מתקדם בכיוון הנכון.

בחיסון מהיר של צוותי ההוראה יש גם הזדמנות: פתיחה מהירה של בתי הספר לא רק תתקן חלק מהנזק שנגרם בשנה האחרונה, היא גם יכולה לשפר את מערכת החינוך בטווח הארוך. מחקר שפורסם באחרונה מראה כי בזמן משברים כלכליים, איכות המורים דווקא משתפרת. ההסבר לכך פשוט: בתקופות של אבטלה גבוהה, כמו עכשיו, הרבה אנשים מוכשרים מאוד מתקשים למצוא עבודה ופונים להוראה. המורים הללו נשארים במקצוע גם שנים אחרי שהמשבר מסתיים. לכן, פתיחה מהירה של מערכת החינוך וגיוס מורים חדשים (חרף הגירעון) תשפר את איכות ההוראה לילדינו לא רק השנה ובשנה הבאה, אלא גם בעשורים הבאים.